

Міф про безпечне СМІТТЄСПАЛЮВАННЯ

ZERO
WASTE
ALLIANCE UKRAINE

ВИКОНАВЧЕ РЕЗЮМЕ

Протягом останніх десятиліть переповнені полігони і сміттєзвалища та забруднення довкілля відходами змушують шукати шляхи вирішення проблеми. У той же час, до представників влади багатьох міст України звертаються компанії, що продають сміттєспалювальні заводи, обіцяючи вирішити проблему відходів у громаді.

Водночас деякі експерти, політики та ЗМІ демонструють картину так званого “безпечного спалювання” та спалювання відходів з утворенням енергії (Waste-to-Energy). Мовляв, ці рішення допомогли країнам Євросоюзу вирішити проблему відходів, до того ж, утворили дешеву “зелену” електроенергію. Часто наводять приклади заводів у Австрії та Данії і згадують Швецію, яка нібито

відправляє 0% відходів на звалище та імпортує відходи з інших країн.

Проте, якщо розібратися глибше і звернути увагу на факти, то стає очевидно, що наведені приклади є, насправді, неправдивими. За такі помилки представників влади фактично розплачуються платники податків та місцеві жителі.

Щоб розібратися з найпоширенішими міфами про сміттєспалювання, ми проаналізували сучасні дослідження по цій темі від міжнародних організацій Global Alliance for Incinerator Alternatives, Zero Waste Europe, Center for International Environmental Law та багатьох інших. Ось неповний перелік основних міфів та фактів, що їх спростовують:

1

МІФ: Сміттєспалювання вирішило проблему відходів в країнах ЄС

ФАКТ: На сьогоднішній день у Європі діє більше 500 сміттєспалювальних заводів, і станом на 2016 рік спалювалося 41,6% пластикових відходів¹. Проте протягом останнього десятиліття країни ЄС відмовляються від сміттєспалювання у зв'язку з новими законодавчими цілями щодо управління відходами, спротивом населення через ризики для здоров'я та високу вартість, а також наявністю успішних кейсів більш безпечних та економічно вигідних методів поводження з відходами та ресурсами, зокрема zero waste програм.

2

МІФ: Краще спалити відходи, аніж відправити їх на полігон

ФАКТ: Спалювання відходів не знищує їх повністю, а лише зменшує в об'ємі та збільшує в токсичності, після чого їх необхідно захоронювати на спеціальному полігоні для небезпечних відходів. Якщо вибір стоїть між полігоном чи спалюванням, то проблема знаходиться на стадії дизайну продукції і її слід вирішувати шляхом редизайну товарів, пакування та бізнес-моделей на такі, що не утворюють відходи та забруднення і залишають матеріали у використанні.

3

МІФ: Сміттєспалювання безпечно за високих температур

ФАКТ: Навіть за наявності найновітніших технологій та фільтрів і високих температур, в процесі спалювання відходів утворюються токсичні побічні продукти: викиди в повітря, тверді та рідкі залишки, що містять важкі метали, діоксини, фурани та інші небезпечні речовини². Найбільше страждають мешканці населених пунктів поблизу таких заводів та поблизу місць викидання залишків.

4

МІФ: Спалювання відходів створює нові робочі місця

ФАКТ: Сміттєспалювання утворює найменшу кількість робочих місць в порівнянні з усіма іншими процесами управління відходами, а саме до 200 разів менше, ніж повторне використання та ремонт, і до 10-150 разів менше, ніж перероблення та компостування³. Численні дослідження свідчать також про вищі заробітні плати та кращі умови праці у zero waste системі⁴.

¹ Plastics Europe & EPRO (2018). Plastics—The Facts 2017. Доступно за [посиланням](#)

² Center for International Environmental Law (CIEL), (2019). Пластик і Здоров'я: Прихована ціна Пластикової планети, [пер. з англ.]. Доступно за [посиланням](#)

³ Ribeiro-Broomhead, J. & Tangri, N. (2021). Zero Waste and Economic Recovery: The Job Creation Potential of Zero Waste Solutions. GAIA. Доступно за [посиланням](#)

⁴ GAIA (2018). Facts about Waste-to-Energy Incinerators. Доступно за [посиланням](#)

5

Міф: Сміттєспалювальні заводи приносять користь громадам

ФАКТ: Сміттєспалювальні заводи мають ефект “блокування” (англ. “lock-in”), оскільки, через довгострокові контракти (30-50 років) вимагають постійного надходження визначеної кількості відходів. Таким чином, якщо заводи не виконують своїх зобов'язань, за помилки розплачуються платники податків. До того ж, жителі громад, які проживають поблизу сміттєспалювальних заводів, мають багато скарг, які виникають під час будівництва, передексплуатаційних випробувань та експлуатації, зокрема через шум, світлове забруднення, запахи та шлейф, а також недостатню прозорість підприємств⁵.

6

Міф: Спалювання відходів - це вигідна інвестиція

ФАКТ: Сміттєспалювальні заводи — це найдорожчий метод поводження з відходами, що потребує постійних операційних витрат. Їх капітальна вартість вдвічі перевищує вартість вугільних електростанцій і на 60% вища, ніж вартість АЕС⁶. Витрати на їх експлуатацію та обслуговування також у 10 разів вищі за вартість для вугільних станцій і в чотири рази більші за вартість АЕС⁷.

7

Міф: Спалювання відходів може забезпечити місто дешевою енергією.

ФАКТ: Сміттєспалювання — це один з найдорожчих способів виробництва енергії — майже в 4 рази дорожче, ніж енергія сонця та вітру, вдвічі дорожче, ніж природний газ, і на 25% дорожче ніж енергія вугілля. До того ж, сміттєспалювання дозволяє генерувати лише невелику частку енергії, витрачаючи велику частину в процесі спалювання. Муніципалітети можуть вдвічі скоротити як витрати на управління відходами, так і витрати на виробництво електроенергії, застосувавши підхід zero waste і використовуючи сонячну енергію⁸.

8

Міф: Енергія від спалювання відходів є відновлюваною

ФАКТ: Відновлювана енергія — це енергія, створена в результаті природних процесів, які не виснажуються, наприклад енергії вітру, хвиль або сонця⁹. Більша частина відходів, які використовуються як сировина для сміттєспалювальних установок, натомість може бути перероблена або компостована, що призведе до економії вуглецю та інших переваг для довкілля¹⁰. До того ж, інвестиції, вкладені у спалювання, означають втрачені можливості для розвитку реальних рішень, таких як вітрова та сонячна енергетика.

9

Міф: Спалювання відходів з утворенням енергії дозволить зменшити залежність від російського викопного палива

ФАКТ: Згідно з останніми дослідженнями, енерго-ефективність сміттєспалювальних заводів у країнах ЄС є дуже низькою¹¹, сміттєспалювання є надто несуттєвим для зменшення залежності країн-членів ЄС від російського газу¹². До того ж, виробництво пластику є найбільшим промисловим споживачем нафти, газу та електроенергії в ЄС¹³, а велика кількість товарів та пакування виготовляється з використанням російської нафти і газу через треті країни (наприклад, Індію та Китай¹⁴), спалювання яких створює новий попит на ці продукти.

10

Міф: Спалювання відходів — це Zero Waste

ФАКТ: Zero waste — це збереження всіх ресурсів за допомогою відповідального виробництва, споживання, повторного використання та відновлення продуктів, пакування та матеріалів без спалювання та без викидів у землю, воду чи повітря, які загрожують довкіллю чи здоров'ю людей¹⁵. На відміну від спалювання відходів, такі zero waste практики, як роздільний збір відходів біля джерела їх утворення, компостування органічних відходів, ремонт, повторне використання та перероблення, створюють нові робочі місця, економлять кошти громад та захищають довкілля і здоров'я населення. На рівні міста ці рішення здатні зменшити вплив на зміну клімату, зберегти енергію та природні ресурси і створюють величезні можливості для розвитку місцевої економіки та інвестицій¹⁶.

⁵ UKWIN. Why Oppose Incineration. Доступно за [посиланням](#)

⁶ Там само.

⁷ GAIA (2018). Facts about Waste-to-Energy Incinerators. Доступно за [посиланням](#)

⁸ Doun Moon (2021). The High Cost of Waste Incineration. GAIA. Доступно за [посиланням](#)

⁹ Ottmar Edenhofer, Ramón Pichs-Madruga, Youba Sokona et al. (2012). Renewable Energy Sources and Climate Change Mitigation. The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Доступно за [посиланням](#)

¹⁰ EIB (2020). The EIB Circular Economy Guide. Supporting the circular transition. Доступно за [посиланням](#)

¹¹ ZWE (2023). Debunking Efficient Recovery: The Performance of EU Incineration Facilities. Доступно за [посиланням](#)

¹² Vähk J. Waste Incineration disproved as solution for fossil gas dependency, new study finds. ZWE, 20 October 2022. Доступно за [посиланням](#)

¹³ Ghiotto A. and Lévi Alvarès D. (2022). Winter is coming: Plastic has to go. BFFP and CIEL. Доступно за [посиланням](#)

¹⁴ Changing Markets Foundation (2022). Одягнені щоб вбивати. Приховані зв'язки модних брендів із російською нафтою під час війни. Виконавче резюме [пер.з англ.]. Доступно за [посиланням](#)

¹⁵ Zero Waste International Alliance (ZWIA). Zero Waste Definition. Доступно за [посиланням](#)

¹⁶ Neil Tangri & Monica Wilson (2017). Waste Gasification & Pyrolysis: High Risk, Low Yield Processes for Waste Management. GAIA. Детальніше за [посиланням](#)

РІШЕННЯ — ZERO WASTE

Структура посібника побудована наступним чином:

- Спочатку описуються основні технології спалювання відходів, такі як масове спалювання, сумісне спалювання (напр. спалювання RDF у цементних печах та інших промислових котлах), газифікація, піроліз та інші види хімічного спалювання.
- Далі розповідається про вплив існуючих технологій на здоров'я людей, довкілля, клімат та перехід до кругової економіки та детально спростовуються згадані вище міфи.
- Потім згадуються основні законодавчі зміни на рівні ЄС, які засвідчують відмову від такого методу поводження з відходами.
- Розуміючи необхідність та нагальність вирішення проблеми забруднення довкілля, пропонуються альтернативні рішення у сфері поводження з відходами та ресурсами, які вже довели свою ефективність за кордоном та в Україні. Зокрема, підхід до управління відходами та ресурсами — zero waste.

Після кожного розділу згадуються найвідоміші кейси сміттєспалювальних заводів у різних країнах Європи та показують їх проблематику.

Наприкінці посібника надано **рекомендації** для представників національної та місцевої влади, інвесторів, бізнесу та громадських активістів. Основні з них включають:

- ➔ Представникам влади слід налагодити систему роздільного збору, компостування та перероблення відходів та запровадити політики зі зменшення утворення відходів та повторного використання.
- ➔ Інвесторам варто уникати інвестицій у сміттєспалювальні потужності та вкладати гроші у системи роздільного збору, компостування, заводи MRBT та бізнес моделі повторного використання упаковки.
- ➔ Бізнесу слід взяти відповідальність за повний життєвий цикл власної продукції та пакування і змінити їх дизайн таким чином, щоб не утворювати відходи та забруднення.
- ➔ Громадським активістам варто не допустити побудови сміттєспалювальних потужностей в громадах та адвокувати за альтернативні методи поводження з відходами, а саме zero waste системи: налагодження роздільного збору, компостування органічних відходів та перероблення, відкриття центрів повторного використання та ремонту, побудову заводів MRBT для змішаних відходів, попередження утворення відходів.

[Продовжити читати повний текст документу](#)